

Tijd van leven

‘Op een moment kijk je om en denk je: godverdomme, nu zijn er twintig jaar voorbij’

Ivo van Hove (54)

Directeur-regisseur van Toneelgroep Amsterdam. Op 13 december gaat zijn regie van Bergmans ‘Na de repetitie / Persona’ in première

Heeft u een vaste dagindeling?

‘Ik heb wel een vast ritme. Ik ben geen nachtmens, wat misschien vreemd is voor iemand met een job die zich ’s avonds afspeelt. Mijn biologische klok begint om acht uur ’s morgens. In de ochtend heb ik graag wat tijd voor mezelf, ik heb een beetje last van een ochtendhumeur. Maar ik kan dan wel heel goed werken: als ik een beleidsnotitie moet schrijven, dan gaat dat ’s ochtends heel snel en geconcentreerd. Als ik repeteer, beginnen de repetities meestal om elf uur. We repeteren in twee sessies: eentje eindigt om kwart na één, dan gaan we lunchen met z’n allen en daarna gaan we tot vier uur door. Tot een uur of zes, zeven heb ik dan nog wat afspraken en daarna vaak een bespreking bij een glas of een diner. Ik repeteer niet graag ’s avonds, dan is het beste er wel af.’

Hadden uw ouders genoeg tijd voor u?

‘Mijn vader was apotheker in een klein dorp en werkte van ’s ochtends acht tot ’s avonds acht en mijn moeder hielp vaak in de apotheek. Veel van mijn tijd heb ik doorgebracht bij heel fijne grootouders die 20 kilometer verderop in de natuur woonden, geweldig vond ik dat. Ik had een fantastische broer die twee jaar jonger was dan ik, dus ik was lekker de baas thuis. Ik had een stripverzameling *Suske en Wiske* waar ik een klein bibliotheekje van had gemaakt – ik ben altijd erg planmatig geweest. Mijn broer kon ze bij mij lenen, want ik was zo’n broer die graag liet verstaan: jij moet aan mij vragen welke *Suske en Wiske* je wilt lezen.’

Wat was uw naaste tijd?

‘Mijn kindertijd in dat kleine dorp was soms hard. Het was een dorp van boeren en mijnwerkers. Als zoon van de apotheker was ik een beetje een outsider. Ik mocht niet zomaar meedoen met alles, ik werd altijd een beetje achterop gedrukt en op zo’n leeftijd doet dat wel wat met je. Er werd me heel goed duidelijk gemaakt dat ik er niet bij mocht horen en ondertussen wilde ik er wel bij horen, maar daar moest ik eigenlijk te hard voor werken op zo’n jonge leeftijd. Ik heb er wel van geleerd om voor mezelf op te komen en te aanvaarden dat als ik mee mocht voetballen en het was niet goed genoeg, ik uit de ploeg werd gezet. Laat ik niet overdrijven, maar ik zou kunnen zeggen dat ik de lessen van het leven al vroeg heb geleerd.’

Wat was uw beste tijd?

‘Van mijn elfde tot mijn achttiende zat ik op een internaat met achthonderd leerlingen en steeg ik

vanuit een nobody-positie naar een status waar iedereen mij kende: ik organiseerde, zeker de laatste jaren, allerlei optredens. Op woensdagmiddag hadden we filmfora en zag ik op mijn zestiende al *A Clockwork Orange*. Dat was een schok, maar wel een fantastische schok. Het was een heel goede school en ik heb er leren studeren in chaotische omstandigheden.’

Heeft u genoeg tijd voor uw partner?

‘We werken samen en brengen dus veel tijd samen door, maar wel altijd met heel veel andere mensen erbij. We brengen ook graag tijd met z’n tweeën door, maar we zullen thuis nooit over kantoorwerk praten. Wel over de voorstellingen. Een groot deel van ons leven drukken wij ons uit in ons werk – daar ligt onze ziel en zaligheid. We kunnen elkaar ook heel goed met rust laten thuis: we kunnen stil zijn met elkaar en als we met vakantie zijn, dan hoeven we niet de hele tijd te tetteren en te praten.’

Hoe doorstaat u de tand des tijds?

‘Moeizaam. Op een bepaald moment kijk je om en denk je: godverdomme, nou zijn er twintig jaar voorbij. Er is een toneelstuk van Eugene O’Neill met de prachtige titel *Strange Interlude* en daarin is zijn stelling dat het leven een vreemd tussenspel is. Zo voel ik het ook. Je moet je leven leven op het moment dat het er is. De dag van morgen is onbetrouwbaar en dat merk ik steeds meer: ik word ouder, ik word grijzer, mijn schouder doet pijn. Ik moet meer zorg dragen voor mezelf, anderzijds heb ik geen zin om er echt iets aan te doen. Het zorgeloze, het achteloze is er een beetje vanaf. Mijn vader stopte met werken op zijn achtenvijftigste, dat vond ik toen heel vanzelfsprekend maar ik kan me niet voorstellen dat ik zelf al over vier jaar zou stoppen. Veertien jaar later was hij dood, dat was een vingerknip in mijn beleving – ik ben me van die vergankelijkheid erg bewust.’

Bent u bang voor de dood?

‘Ja. Simpelweg ja. Ik wil niet dood. Daar heb ik angst voor. Anderzijds heb ik iets bij mezelf ontdekt tijdens een korte vlucht van Londen naar Amsterdam. Ik zat in een heel klein vliegtuigje, het was ongelooflijk winderig en we gingen enorm heen en weer. De paniek was totaal. En ik was totaal rustig. Als de dood voor de deur staat, komt er blijkbaar een rust over me. Ik hoop dat dat in het echt ook zo is.’

door Caroline Buijs foto Eddo Hartmann